

**Bedenkingen bij het WUR-rapport 345
"Systematiek voor het opstellen van de Positieflijst voor Zoogdieren", mei 2010**

Barneveld, 22 juni 2011.

Geachte Bert Ipema en Paul Koene,

Ik wil, mede namens Ad Doedee, laten weten dat wij het overleg met u op 9 juni jl. als aangenaam en constructief hebben ervaren. Daarvoor onze dank.

Onderstaand vindt u een eerste reactie op de bovengenoemde door u geformuleerde systematiek. We stellen daarbij allereerst een aantal punten aan de orde die belangwekkend lijken in uw "Samenvatting en aanbevelingen" en proberen op enkele details in te gaan. Vanwege het beperkte tijdsbestek voor de voorbereiding van ons commentaar, kunnen wij niet volledig zijn in de evaluatie van uw rapport. Wel hebben we gepoogd de implicaties van het Andibel-arrest in onze bedenkingen te betrekken.

Uiteraard reikt de methodiek die u hier voorstelt verder dan uitsluitend 'zoogdieren'. Het gaat hier om de principes en uitgangspunten die door de overheid in later stadium een-op-een worden toegepast voor vogels, reptielen, amfibieën, vissen, etc. Vandaar dat wij ervoor hebben gekozen ook de organisaties van houders van de soorten in die diergroepen in ons evaluatie-proces te betrekken.

Er blijft één belangrijk punt dat wij niet goed kunnen duiden. U beschrijft een systematiek van het verzamelen van gegevens en koppelt daaraan een route om tot besluiten te komen. Dat was ook de opdracht die het ministerie van LNV aan u heeft verstrekt.

Op al de punten waar wij het gesprek aangingen over de besluitroute, nam u afstand. U gaf op een aantal punten aan dat we misschien wel gelijk hadden, maar dat we daarvoor in Den Haag moeten zijn, dat dat niet de verantwoordelijkheid is van de wetenschappers. U onttrekt zich daarmee aan zowel de discussie als de conclusies over inhoudelijke aanpassingen van uw systematiek.

Strikt genomen hebt u gelijk, het laatste woord over de te kiezen besluitroute is aan de overheid en de politiek. Echter, u doet een concreet voorstel, u adviseert de overheid heel expliciet de door u gekozen besluitroute (op hoofdlijnen) te volgen. Door de inhoudelijke discussie over uw advies aan de overheid uit de weg te gaan, kan achteraf de onterechte indruk ontstaan dat allerlei gehoorde partijen het met de door u voorgestelde aanpak eens zijn.

Wij willen benadrukken dat wij ten zeerste instemmen met opbouwen van een databank waarin de relevante literatuur over de soorten is opgenomen, dat wij echter de grootst mogelijke twijfels hebben ten aanzien van uw voorstel over de wijze waarop deze (uiterst onvolledige) gegevensverzameling moet worden gebruikt.

In de navolgende passages lichten wij dat toe.

1. de natuurlijke gedragsbehoeftes

- 1.1** Daar waar gesproken wordt over "natuurlijke gedragsbehoeftes" is de vraag aan de orde in hoeverre het gaat over "in het dier verankerde behoeftes" of dat er alleen maar sprake is van "waargenomen gedragingen, gerelateerd aan de aanwezige en beschikbare leefomgeving".
- 1.2** Nergens blijkt dat er expliciet rekening wordt gehouden met de cognitieve vermogens van het dier die bij elke soort anders (kunnen/zullen) zijn. Een hoog cognitief niveau leidt enerzijds tot de behoefte aan een uitdagender leefomgeving, anderzijds betekent het dat het dier een groter aanpassingsvermogen heeft aan leefomgevingen die afwijken van de oorspronkelijke.
- 1.3** De keuze voor "natuurlijk gedrag" als uitgangspunt en voorlopig bepalend criterium voor toelating tot de Positieflijst gaat volledig voorbij aan de genetische verschillen tussen in de natuur levende populaties en de subpopulaties die reeds als 'gezelschapsdier' worden gehouden. Bij verplaatsing van dieren van de ene naar de andere leefomgeving vindt er (natuurlijke) selectie plaats. Naarmate individuele dieren minder in staat zijn te gedijen in hun nieuwe leefomgeving, zal hun bijdrage aan de genenpool van de volgende generatie beperkter zijn. Het specifieke probleem van de wildvangdieren, die zich in opeenvolgende generaties moeten aanpassen aan een nieuwe leefomgeving, wordt getransponeerd naar de huidige, vaak al vele generaties lang, als 'gezelschapsdier' gehouden dierpopulaties.
- 1.4** Voor het ontwikkelen van deze (of enige andere) systematiek als basis voor het opstellen van Positieflijsten is het uitgangspunt borging van dierenwelzijn. Voorop zij gesteld dat de 'in het dier verankerde natuurlijke gedragingen' in de houderij-situatie tot uiting moeten kunnen komen, wil een voldoende niveau van welzijn worden bereikt.
- Er is echter geen enkele basis om alle natuurlijk gedragingen tot norm te verklaren voor de beoordeling van het houden van dieren als gezelschapsdier. Het blijkt dat 'welzijn' een relatief begrip is, waarbij, naast soortspecifieke gedrags-uitingen, leerervaringen in de actuele situatie en adaptatie een belangrijke rol spelen.
- 1.5** In het overleg gaf u aan dat gedragingen die bij 'vrijwel alle' dieren van een soort voorkomen, beschouwd moeten worden als 'genetisch verankerd'. Wij willen er op wijzen dat (hogere) dieren een zekere 'cultuur' kennen, ze imiteren gedragingen van soortgenoten. De voorbeelden zijn bekend, gedragingen die in het actuele leefmilieu gunstig blijken, worden in de opeenvolgende generaties doorgegeven (gekopieerd). De consequentie van deze bevinding is dat verplaatsing van (hogere) dieren van het ene leefmilieu naar het andere, gepaard zal gaan met cultuuraanpassingen.
- 1.6** De praktijk van de gezelschapsdierenhouderij leert dat de 'in het dier verankerde natuurlijke gedragingen' pas eenduidig kunnen worden geconstateerd nadat blijkt dat er tekortkomingen in het welzijn ontstaan. Alleen belemmering van deze echte soort-eigen gedragingen leidt tot beperking van het welzijn van het dier.
- 1.7** Bij de beoordeling gedragsbehoefte gaat u na of de soort **door leken/burgers** zonder grote risico's voor welzijn of gezondheid in de **door u bedachte normomgeving** kan worden gehouden. Dat roept onmiddellijk de vraag op hoe uw systematiek vervolgens recht gaat doen aan de vele duizenden soortspecialisten die voorzieningen hebben gecreëerd teneinde optimaal welzijn voor hun dieren te bereiken, ook als ze daarvoor meer ruimte beschikbaar moesten maken dan in uw normomgeving past.

- 1.8** U kiest als bepalend criterium voor de beoordelingssystematiek 'wetenschappelijk gepubliceerd natuurlijk gedrag'. Daarmee worden vele honderden soorten, die momenteel door gespecialiseerde liefhebbers op zeer verantwoorde wijze worden gehouden, bij voorbaat van de Positieflijst geweerd.

Met deze systematiek begint u 'in de groene wei' en gaat u voorbij aan de realiteit van de in vele tientallen jaren opgebouwde kennis en ervaring bij de vele duizenden liefhebbers van gezelschapsdieren.

- 1.9** Om niet helemaal 'in de groene wei' te beginnen wordt de elektronische populariteit van diersoorten "gemeten" in Scopus, Google Scholar en Wikipedia.

De boeiende vraag is: wat meten we daar? Gaan we daar vooral de soorten vinden die enige populariteit hebben? die in de mode waren? bij particulieren? of misschien wel bij gedragsonderzoekers? Of worden het de soorten die een beetje betaalbaar en handelbaar zijn voor onderzoekslaboratoria? En meten we dan via Wikipedia de proza-bekwaamheid van de dierhouders? Of het gebrek aan belangstelling voor de meeste soorten in de wetenschappelijke wereld?

De ervaring leert dat er erg veel kennis en informatie beschikbaar is bij de houders. Het gaat daarbij in hoofdzaak om mensen die beter zijn in het houden van hun dieren dan in het schrijven van opstellen, zo blijkt bij het schrijven van Gidsen Goede Praktijken (GGP's, zeg maar normbladen) bij het PVH.

- 1.10** Ook de proza-bekwaamheid van degene die de elektronische populariteit onderzoekt, blijkt van belang. Wie in Scopus zoekt op "Mus musculus behaviour" krijgt 301 hits, wie voor "Mus musculus behavior" gaat, krijgt er 1305.

Het is slechts een voorbeeld dat illustreert hoezeer de uiteindelijke plaatsing op de Positieflijst afhankelijk kan zijn van één woord dat de beoordelaar wél of niet te binnen schiet (soms zelfs één letter).

- 1.11** Op **pagina 19** van **WUR-rapport 345** onder 'Eindoordeel' stelt u: "Vanuit het **voorzorgbeginsel** zal voor een diersoort, waarvan bij de beoordeling wordt vastgesteld dat er onvoldoende bruikbare informatie beschikbaar is, voorlopig 'negatief' worden geadviseerd."

Daarmee worden alle tekortkomingen in de geschreven communicatie en alle gebrek aan belangstelling voor de soorten vanuit de wetenschappelijke wereld, ten nadele van de gezelschapsdierenhouder uitgelegd. Overigens zonder dat daarmee aantoonbaar het welzijn van de betreffende diersoorten is gediend.

- 1.12** Op **pagina 7** van **WUR-rapport 345** beschrijft u de kern van **het politieke statement** dat leidend is voor de voorgestelde systematiek:

"Om de welzijnseffecten (veranderingen) van het verplaatsen van een diersoort naar een andere omgeving aan te geven, wordt ervan uitgegaan dat de baten van het houden in gevangenschap ten opzichte van het leven in de natuur nul zijn. Ofwel, de diersoort hoort in de natuur thuis, daar is de diersoort vanwege evolutionaire aspecten en de match tussen diersoort en omgeving beter af. Kortom: gedrag in de natuurlijke omgeving is leidend."

Daarmee blijft buiten beschouwing dat dieren in hun natuurlijke ecosystemen een leven leiden dat ver verwijderd is van het geromantiseerde Walt-Disney-beeld dat sommigen daarvan willen hebben. Het is een bestaan waarin het door mensen beleefde begrip 'welzijn' geen enkele rol speelt.

In de natuurlijke situatie komen grote delen van de natuurlijke aanwas jammerlijk aan hun eind. Het is een continu gevecht om voedsel en ruimte, er is de constante dreiging

van predatoren. De hier genoemde "match tussen de diersoort en omgeving" geldt slechts op het niveau van de soort (zo lang die evolutionair overleeft). Het is voor het individu slechts een zeer tijdelijke match die meer met 'overleven' dan met 'welzijn' van doen heeft en die altijd weer op dezelfde wijze eindigt, het wordt òf verpieteren, òf opgevreten worden. **Het is dan ook maar zeer de vraag of de hiervoor geponeerde aanname in wetenschappelijke zin een integere is.**

2. een bepaalde normomgeving

- 2.1** Het wellicht meest wonderlijke in de voorgestelde systematiek is de keuze van "een bepaalde normomgeving" zoals dat in uw 'Samenvatting en aanbevelingen' heet. U benoemt niet alleen de "**Jan-Modaal-voor-de-gezelschapsdierenhouderij**", u bepaalt tevens voor hem welk deel van zijn ruimte hij beschikbaar maakt voor de gezelschapsdieren die hij wil houden (binnenshuis 15 m² en buitenshuis 30 m²).
- 2.2** Het uitgangspunt bij het opstellen van Positieflijsten is dierenwelzijn. Dat betekent dat een systematiek om dit te borgen, zoals het Europese Hof aangeeft, "moet berusten op criteria die objectief en niet discriminerend zijn". Dat geldt zowel bij de opstelling als bij de latere wijzigingen van de nationale lijsten van diersoorten. Het is de vraag in hoeverre het Europese Hof een dergelijke 'normomgeving voor mensen' als discriminerend gaat ervaren.
- 2.3** De genoemde Jan-Modaal-voor-de-gezelschapsdierenhouderij leren we op **pagina 26** van **WUR-rapport 345** nog wat beter kennen. Hij haalt zijn dierkennis van internet en betreft zijn dierbenodigdheden van de plaatselijke dierenspecialzaak.

Het beeld dat hier wordt geschetst doet geen recht aan de groep liefhebbers van gezelschapsdieren in ons deel van de sector. Het gaat veelal om mensen die met hart en ziel bezig zijn met het houden en kweken van hun bijzondere soorten. De meesten sparen kosten noch moeite om hun dieren in optimale conditie te brengen en te houden. Ze verdienen een wat respectvoller benadering dan te worden afgeserveerd met dit soort clichés.

- 2.4** Wij willen niet twijfelen aan uw inzicht in "natuurlijke gedragsbehoeftes" van zoogdieren in het algemeen. Echter, bij de diersoort mens slaat u onzes inziens de plank volledig mis.

De populatie van 16 miljoen Nederlanders is een wezenlijk andere dan de deelpopulatie die gezelschapsdieren houdt. U gaat volledig voorbij aan de inspanningen die houders van gezelschapsdieren plegen om recht te doen aan de welzijnseisen van hun dieren (dat is hun natuurlijke gedragsbehoefte).

Overigens, die 16 miljoen Nederlanders, die volgens uw bevinding "gemiddeld" in een doorzonwoning leven, hebben desondanks het fundamentele recht zelf uit te maken hoeveel m² ze binnen en buiten beschikbaar maken voor hun gezelschapsdieren.

- 2.5** In de systematiek weegt u ook informatie mee uit de literatuur, u meldt daarover in uw "Samenvatting en aanbevelingen:

"... bekende kenmerken van de diersoort zoals bijvoorbeeld gewicht, lengte, leefritme, levensduur e.d. en indien beschikbaar ook informatie over het gedrag van de diersoort in nietnatuurlijke omstandigheden. In de huidige systematiek is de grootte van het dier in relatie met de geboden huisvesting hierbij de belangrijkste covariabele."

Hoezo objectief en niet discriminerend? Is gedragsbehoefte rechtvaardig met grootte van het dier?

- 2.6** Het meest wrange aan deze manoeuvre met normomgevingen is, nadat is vastgesteld welke soorten binnen de 15 en de 30 vierkante meter passen (en dus op de Positieflijst komen), dat het welzijn van de betreffende soorten nog steeds op geen enkele wijze wordt geborgd.

De burger die in een flatgebouw woont (dat is een stapel doorzonwoningen met een balkon in plaats van een tuin), heeft nog steeds geen enkele indicatie of hij de soort nu wèl of niet verantwoord kan houden.

- 2.7** Om recht te doen aan het welzijn van diersoorten zou er een **normomgeving voor de diersoorten** vastgesteld moeten worden. Niet alleen in termen van vierkante meters binnen en buiten, ook in termen van inrichtingseisen (onder andere beschikbaarheid van schuil-, klim- en speelgelegenheden).
In dit verband verwijzen we graag naar **de Duitse "Mindestanforderungen"** (minimumeisen) die het dier centraal stellen en van de houder verlangen aan de eisen te voldoen, of anders het dier niet te houden.

- 2.8** Uw suggestie tijdens ons overleg, dat er verderop in het proces '**ontheffingen**' zouden kunnen worden verleend aan gespecialiseerde houders van bijzondere diersoorten, is nergens op gebaseerd. U gaf al aan, u als wetenschappers gaat daar niet over en bovendien, in uw voorstel aan de overheid vinden wij daar helemaal niets over terug. Zelfs het woord 'onthefing' hebben wij in uw rapport (**345**) niet kunnen vinden.

Uw aanbeveling aan de overheid gaat niet over dierhouders en hun belangen, zelfs niet over optimale omstandigheden voor gehouden dieren. Het gaat over **mogelijke tekortkomingen** in het welzijn van dieren in een door u gekozen normomgeving.

Wij stellen vast dat u met uw suggestie bij een aantal organisaties verwachtingen hebt gewekt die vervolgens tot grote teleurstellingen zullen gaan leiden zodra de door u voorgestelde systematiek wordt geïmplementeerd.

3. Beoordeling welzijnsrisico normomgeving

- 3.1** U stelt:
"In principe kan de op persoonlijke waarden georiënteerde grondhouding van de beoordelaar, hoe hij of zij aankijkt tegen de relatie mens-dier, de risicoscore aanzienlijk beïnvloeden."

Waarmee wordt gemeld dat het resultaat van de beoordeling meer te maken heeft (kan hebben) met de politieke samenstelling van de beoordelingscommissie dan met een kwalificering en kwantificering van de welzijnsconsequenties voor het gehouden dier.

4. **Database informatie natuurlijk gedrag - groeimodel**

- 4.1 U verwijst naar wetenschappelijke informatie die via elektronische bronnen beschikbaar is: "Niet alle diersoorten zijn in dezelfde mate en voor wat betreft vergelijkbare vraagstellingen onderzocht." en stelt vervolgens vast:

"Uitgaande van het voorzorgprincipe leidt dat dan vrijwel automatisch tot een negatief advies."

In de passage daarna wordt aangegeven dat 'deskundige leveranciers van relevante en betrouwbare informatie' ervaringskennis over 'natuurlijk gedrag' mogen aanleveren. Dat roept onmiddellijk de vraag op wie en op grond van welke criteria voldoende deskundig wordt geacht om ervaringskennis te mogen inbrengen.

5. **Database informatie gedrag onder houderijomstandigheden - groeimodel**

- 5.1 U geeft aan dat aanvulling van informatie van dieren gehouden onder niet-natuurlijke omstandigheden gewenst is en vervolgens:

"Daarbij verdient het de voorkeur om ook deze informatie in een database op te slaan en te rubriceren in dezelfde (sub)criteria als bij de informatie over het natuurlijke gedrag"

en gaat er aan voorbij dat, na de eerste vaststelling van de Positieflijst, er geen ruimte meer is om nog soorten toe te voegen op basis van houderij-ervaringen.

Voor soorten die in Nederland niet meer mogen worden gehouden, en dus niet bij dierhouders voorhanden mogen zijn, lijkt het niet opportuun enthousiaste verslagen van houderij-ervaringen bij de overheid in te dienen. Het kan zijn dat de AID (nVWA) aanzienlijk sneller op de stoep staat dan de wetenschappers die deze verslagen gaan evalueren.

- 5.2 Vervolgens wordt op **pagina 28** van **WUR-rapport 345** een wijzigingsprocedure voorgesteld die blijkens de omschrijving "transparant" is en "betrokkenheid van de burger" mogelijk maakt. Die burger dient dan aan een aantal criteria te voldoen:

1. hij zorgt voor een identificatie van de soort;
2. geeft een gedetailleerde beschrijving van de fysiologische, ethologische en ecologische behoeften van de soort in het wild;
3. en geeft vervolgens een gedetailleerde beschrijving van de houdbaarheid en de huisvesting van de soort in gevangenschap.

Samenvattend: u suggereert de redelijkheid en billijkheid te dienen door van de burger inspanningen te vragen die u zelf ten tijde van publiek maken van deze voorgestelde systematiek, voor geen enkele diersoort kunt waarmaken?

De hier voorgestelde werkwijze is transparant, dat moet worden toegegeven. De stelling dat de burger hiermee zijn betrokkenheid kan verzilveren, neigt naar cynisme. En aan het gestelde in het Andibel-arrest wordt volledig voorbij gegaan.

6. Overige wet- en regelgeving

6.1 Ten onrechte worden de soorten die in overige wet- en regelgeving worden genoemd buiten de toetsing op welzijnsrisico's gehouden. Een systematiek die pretendeert 'objectief en niet discriminerend' te zijn zal toch niet worden begrensd door termen als 'bedreigd' en 'eetbaar'?

- Cites gaat over vraag en aanbod. Soorten komen op de lijst zodra de vraag het aanbod overschrijdt waarmee de soort in haar natuurlijke verspreidingsgebied wordt bedreigd. Er zijn geen redenen deze soorten bij voorbaat van de Positieflijst te weren. Sterker nog, voor soorten die in hun natuurlijke habitat in de knel (dreigen te) komen is er alles aan gelegen om de deelpopulaties in gevangenschap met zuinigheid en vlijt in stand te houden.

- De lijst van productie-dieren is ontstaan in een historisch groeiproces (vergelijkbaar met het historische groeiproces dat leidde tot de huidige collectie van gehouden gezelschapsdieren). Ook voor deze soorten is er geen motief ze buiten een beoordeling te houden.

7. **Andibel-arrest van 19 juni 2008**

7.1 Het Europese Hof geeft de argumenten op grond waarvan een nationale overheid plaatsing op de Positieflijst kan weigeren:

27. bescherming van dierenwelzijn

28. bescherming van de gezondheid en het leven van personen en dieren

29. gevaar van ecologische bedreiging (faunaversing)

Vervolgens komen er enkele punten die in het licht van de voorliggende te beoordelen systematiek zeer de moeite waard zijn:

34. In de eerste plaats moeten de opstelling van een dergelijke lijst en de latere wijzigingen daarvan berusten op criteria die **objectief en niet discriminerend** zijn.

Dit roept uiteraard de vraag op "hoe objectief", is objectief genoeg. We verwijzen daarbij graag naar bijvoorbeeld **1.8** tot en met **1.11** waar vraagtekens bij de voorgestelde elektronische objectiviteit worden gezet.

35. Voorts moet die regeling voorzien in een procedure die de belanghebbenden in staat stelt, te verkrijgen dat nieuwe zoogdiersoorten op de nationale lijst van toegestane soorten worden geplaatst. Die procedure moet gemakkelijk toegankelijk zijn – hetgeen veronderstelt dat zij uitdrukkelijk bij een handeling met algemene strekking is vastgesteld – en binnen een redelijke termijn kunnen worden afgesloten, en indien zij uitloopt op een weigering van plaatsing op de lijst – welke weigering moet worden gemotiveerd – moet hiertegen in rechte kunnen worden opgekomen

Onze beleving bij het onder **5.2** aan de orde gestelde, sluit niet helemaal aan bij hetgeen we menen te mogen begrijpen onder punt **35**.

36. Tot slot kunnen de bevoegde administratieve autoriteiten een verzoek tot plaatsing van een zoogdiersoort op die lijst slechts afwijzen wanneer het houden van specimens van die soort een reëel gevaar voor de bescherming of de eerbiediging van de belangen en de vereisten vermeld in de punten **27** tot en met **29** van het onderhavige arrest oplevert

De vraag blijft hoe 'de bevoegde administratieve autoriteiten' zullen omgaan met het verzoek tot plaatsing op de Positieflijst van de ruim 5000 soorten zoogdieren die waarschijnlijk daarop zullen ontbreken als de hier voorgestelde systematiek van kracht wordt verklaard.

37. Hoe dan ook kunnen de bevoegde autoriteiten een verzoek tot plaatsing van een soort op de lijst van zoogdiersoorten waarvan het in bezit hebben is toegestaan, slechts afwijzen op grond van een uitgebreid onderzoek van het gevaar dat het houden van specimens van de betrokken soort inhoudt voor de bescherming van de belangen en de vereisten vermeld in de punten **27** tot en met **29** van het onderhavige arrest, welk onderzoek berust op de meest betrouwbare wetenschappelijke gegevens die beschikbaar zijn en de meest recente resultaten van het internationale onderzoek

En daarmee is de zaak helder. Niet de burger moet aantonen dat een soort al dan niet op de Positieflijst kan worden geplaatst (**zie 5.2**), het omgekeerde geldt. Na een verzoek daartoe van de burger, is het aan de overheid een voorgenomen toe- of afwijzing op grond van een uitgebreid onderzoek te onderbouwen. Dit onderzoek zal per soort moeten plaatsvinden en moet binnen een redelijke termijn worden afgesloten.

38. Wanneer het onmogelijk blijkt te zijn het bestaan of de omvang van het gestelde gevaar met zekerheid te bepalen omdat de resultaten van de studies ontoereikend, niet overtuigend of onnauwkeurig zijn, maar reële schade voor de gezondheid van personen of dieren of voor het milieu waarschijnlijk blijft ingeval het gevaar intreedt, rechtvaardigt **het voorzorgsbeginsel** de vaststelling van beperkende maatregelen.

Waarmee is vastgesteld dat het voorzorgsbeginsel hier van toepassing wordt verklaard op de inhoud van de punten **28.** en **29.** Daarmee wordt het gehanteerde uitgangspunt van 'toepassing van het voorzorgsbeginsel' bij tekort schietende elektronische populariteit uiterst discutabel (**zie 1.9 en 4.1**). Het Europese Hof meldt twee van de argumenten, het derde niet.

Voor de goede orde: dat neemt niet weg dat daar waar sprake is van oprechte en gerede twijfels aangaande de welzijnsrisico's voor een soort (punt **27**), er zeker in goed overleg een modus zal worden gevonden om aanvullende informatie te verzamelen die leidt tot een voor alle partijen (gezelschapsdierenhouders en politiek-andersdenkenden) acceptabele conclusie.

8. Welzijn, de 'match' tussen het dier en zijn leefomgeving

8.1 Om recht te doen aan dierenwelzijn zouden er per soort (of per groep van soorten) houderij-eisen moeten worden vastgesteld, vergelijkbaar met de Duitse '**Mindestanforderungen**' (minimumeisen). Hiermee, en aangevuld met een Negatieflijst (Andibel-arrest **27**, **28** en **29**), worden de maatschappelijke doelstellingen bereikt.

Daarmee wordt recht gedaan aan dieren zonder onrecht te doen aan mensen. Het leidt bovendien tot zinvolle eisen, ook voor de soorten die wèl binnen de 15 en 30 vierkante meter passen, en geeft degenen die dit wensen de ruimte de noodzakelijke voorwaarden te scheppen voor de overige soorten.

8.2 Op **pagina 2** van **WUR-rapport 345** schrijft u:

"Een benadering die gebaseerd is op uitsluitend dierkenmerken, gaat voorbij aan de wisselwerking tussen eigenschappen van dieren enerzijds en houderijomstandigheden anderzijds. **Dieren ontlenen hun welzijn juist aan de 'match' tussen beide** en het vaststellen van de 'mate van matching' moet o.i. plaatsvinden op basis van betrouwbare metingen aan het dier. Toetsing vooraf op basis van uitsluitend omgevingskenmerken of uitsluitend dierkenmerken heeft dan ook pas waarde, als een duidelijk verband is aangetoond met het doel dat men nastreeft, dus een beter welzijn van dieren. De Positieflijst zoals dat in het wetsvoorstel is opgenomen, staat het koppelen van voorwaarden aan plaatsing op de lijst niet toe."

8.3 We stellen vast dat u en wij tegen dezelfde onmogelijke en onbevredigende situatie aanlopen. Die wordt veroorzaakt door een minder goed doordacht element in de wetstekst. Kennelijk ligt de sleutel voor de oplossing bij uw opdrachtgever, het ministerie van EL&I, de rechtsopvolger van het vroegere ministerie van LNV.

met vriendelijke groet,

namens het Platform Verantwoord Huisdierenbezit (PVH),

ir. Ed.J.Gubbels, secretaris.